

Evaluatie van het broodmeel-incident 2003

GMP+ D 4.7

Versie NL: 1 januari 2014

GMP+ Feed Certification scheme

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	3
1.1	ALGEMEEN.....	3
1.2	STRUCTUUR VAN HET GMP+ FEED CERTIFICATION SCHEME.....	3
2	INLEIDING	5
3	FEITEN, ACTIES EN RESULTATEN	6
3.1	MELDING SPOOR 1, VERSPREIDING.....	6
3.2	IN EERSTE INSTANTIE GENOMEN WETTELIJKE MAATREGELN.....	6
3.3	MAATREGELN IN HET KADER VAN DE GMP REGELING DIERVOEDERSECTOR.....	7
3.4	MELDING SPOOR 2.....	7
3.5	VRIJGAVE BEDRIJVEN	8
3.6	JURIDISCHE PROCEDURE TEGEN OPSCHORTING GMP-CERTIFICAAT	8
3.7	ONDERZOEK DUITSE OVERHEID EN RASFF MELDING	9
4	KWALITEITSBORGINGSYSTEMATIEK	11
4.1	ANALYSE	11
4.2	CONCLUSIES	12
4.3	VERBETERMAATREGELN	13
5	OVERLEG MINISTERIE, PRODUCTSCHAPPEN EN BEDRIJFSLEVEN	14

1 INLEIDING

1.1 Algemeen

Het GMP+ Feed Certification scheme is geïnitieerd en ontwikkeld in 1992 door de Nederlandse diervoederindustrie als reactie op verschillende ernstige en minder ernstige incidenten met betrekking tot de besmetting van voedermiddelen. Het werd in eerste instantie opgezet als een nationaal schema, maar is uitgegroeid tot een internationaal schema dat wordt beheerd door GMP+ International in samenwerking met verschillende internationale belanghebbenden.

Hoewel het GMP+ Feed Certification scheme is ontstaan vanuit het perspectief van de veiligheid van diervoeder, is in 2013 de eerste standaard voor verantwoord diervoeder gepubliceerd. Daartoe zijn twee modules ontwikkeld; GMP+ Feed Safety Assurance (gericht op diervoederveiligheid) en GMP+ Feed Responsibility Assurance (gericht op verantwoord diervoeder).

GMP+ Feed Safety Assurance is een complete module voor de borging van diervoederveiligheid in alle schakels van de diervoederketen. Aantoonbare borging van diervoederveiligheid is een 'verkooplicentie' in veel landen en markten en deelname aan de GMP+ FSA module kan dit uitstekend faciliteren. Op basis van praktijkbehoeften, zijn verschillende componenten in de GMP+ FSA module geïntegreerd, zoals voorschriften voor het kwaliteitsmanagementsysteem (ISO 9001), HACCP, productnormen, traceerbaarheid, monitoring, basisvoorwaardenprogramma, ketenbenadering en het Early Warning System.

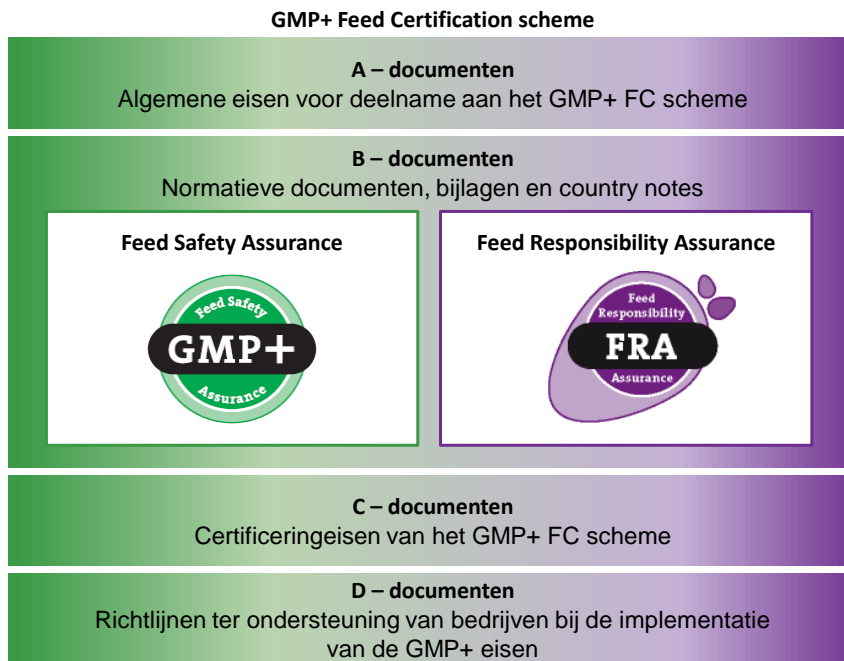
Met de ontwikkeling van de GMP+ Feed Responsibility Assurance module, reageert GMP+ International op de vraag van GMP+ deelnemers. De diervoederindustrie wordt geconfronteerd met vragen over verantwoord werken, zoals bijvoorbeeld het gebruik van soja (met inbegrip van soja derivaten en sojaproducten) en vismeel dat wordt geproduceerd en verhandeld met respect voor mens, dier en het milieu. Om een verantwoord productieproces en handel aan te tonen, kan een bedrijf certificering aanvragen voor de GMP+ Feed Responsibility Assurance.

Samen met de GMP+ partners, definieert GMP+ International op transparante wijze duidelijke voorschriften om veilig en verantwoord diervoeder te garanderen. Certificatie-instellingen zijn in staat om op onafhankelijke wijze de GMP+ certificering uit te voeren.

GMP+ International ondersteunt de GMP+ deelnemers met nuttige en praktische informatie door middel van een aantal hulpdocumenten, databases, nieuwsbrieven, vraag- en antwoordlijsten en seminars.

1.2 Structuur van het GMP+ Feed Certification scheme

De documenten in het GMP+ Feed Certification scheme zijn onderverdeeld in een aantal reeksen. De volgende pagina toont een schematische weergave van de inhoud van het GMP+ Feed Certification scheme:

Alle deze documenten zijn beschikbaar via de website van GMP+ International (www.gmpplus.org) .

Het onderhavige document wordt aangeduid als GMP+ D4.7 *Evaluatie van het broodmeel incident 2003*. Het is geen normdocument, maar een onderzoek dat destijds is uitgevoerd in samenwerking met het Productschap Diervoeder.

In dit document is gebruik gemaakt van de originele teksten uit het rapport. De informatie uit dit onderzoek kan gebruikt worden om een betere invulling te geven aan de GMP+ FSA normen.

2 Inleiding

Begin februari 2003 werd de Nederlandse diervoedersector, de veehouderij en de verwerkende sectoren geconfronteerd met een aantal zendingen broodmeel met dioxine, afkomstig van een Duits bedrijf. Hoewel de omvang relatief beperkt was, toont dit incident na de MPA affaire in 2002 wederom aan hoe kwetsbaar de diervoedersector en de vervolgschakels in de dierlijke productieketen zijn.

In deze evaluatienota is aangegeven op welke wijze de gedurende de looptijd van het incident het overleg en de uitgevoerde acties door overheid en bedrijfsleven – voor zover PDV daarbij betrokken is – zijn verlopen.

Deze evaluatie is primair bedoeld voor het bestuur van het productschap. Het biedt echter tevens de basis voor externe verantwoording van het optreden van het PDV met betrekking tot de oorzaak en aanpak van het verontreinigde Duitse broodmeel.

3 Feiten, acties en resultaten

3.1 Melding SPOOR 1, verspreiding

Op 10 februari 2003 kreeg het Productschap Diervoeder via de Nederlandse overheid het bericht dat er sinds begin december 2002 vanuit Duitsland met dioxine verontreinigd broodmeel in Nederland was gebracht. Het broodmeel was afkomstig van het Duitse bedrijf Trockenwerk Thüringen GmbH, te Apolda, in de Duitse deelstaat Thüringen. De oorzaak zou volgens mededelingen van de Duitse autoriteiten zijn het gebruik van natte houtsnippers en een onjuiste afstelling van de droginginstallatie vanaf het begin van december 2002.

Dit bedrijf dat het broodmeel op een directe manier droogde, had sinds begin december 2002 problemen met de droginginstallatie, waardoor dioxine kon ontstaan.

Het GMP-gecertificeerde bedrijf Velthof Veevoeders BV te Borne heeft 4 partijen van totaal ca. 100 ton van het besmette broodmeel deze grondstoffen binnen Nederland gebracht, vanaf eind december 2002 tot eind januari 2003. Dit bedrijf heeft – met facturering op naam van Velthof Export B.V. – ca. 75 ton van deze grondstoffen vervolgens afgeleverd (via Cebeco Veevoeders B.V.) aan de volgende mengvoederfabrikanten, te weten Coöperatie Arkervaart te Markelo, Coöperatie Arkervaart te Nijkerk, Coöperatie de Valk te Lunteren en Olde Elberink te Geesteren.

Deze mengvoederfabrikanten hebben deze partijen grotendeels verwerkt in mengvoeders voor verschillende diersoorten en die afgeleverd aan totaal 142 veehouderijbedrijven.

Daarnaast heeft Velthof een partij van 25 ton rechtstreeks geleverd aan het rosé kalvermestbedrijf Luyerink (Overdinkel).

3.2 In eerste instantie genomen wettelijke maatregelen

Uit voorzorg heeft de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij op 11 februari 2003 de 'Regeling maatregelen vee dioxine in mengvoeder' vastgesteld, waarin een afvoerverbod van dieren en dierlijke producten is opgenomen. Vanaf 14 februari gold dit verbod voor alle veehouderijen waaraan deze grondstoffen of mengvoeders met deze grondstoffen waren geleverd, of waarvan dat werd vermoed.

Het Productschap diervoeder heeft reeds op 10 februari 2003 op grond van Verordening PDV controle diervoedersector 1998 een terbeschikkinghoudingsplicht (TBH) opgelegd voor het nog aanwezige broodmeel en de mengvoeders die deze producten bevatten. In eerste instantie ging het om de bovengenoemde diervoederbedrijven; op 12 februari 2003 zijn ook TBH's opgelegd voor de voeders die zich op de veehouderijbedrijven bevonden.

De geblokkeerde mengvoeders die bij de veehouders lagen opgeslagen konden worden teruggenomen door het mengvoederbedrijf waar de voeders dan vervolgens weer werden geblokkeerd. In totaal is 25 ton broodmeel geblokkeerd en 200 ton mengvoeders.

Op basis van de vigerende diervoederwetgeving mogen onderhavige producten, zowel het broodmeel als ook de mengvoeders, niet worden vervoerd. Op grond van Verordening PDV controle diervoedersector 1998 heeft het productschap voor de afvoer ter vernietiging van de besmette voeders eind maart 2003 een beleidsregel opgesteld.

3.3 Maatregelen in het kader van de GMP regeling diervoedersector

Op 11 februari 2003 heeft de Keuringsdienst Diervoedersector (KDD) een onderzoek bij de firma Velthof Veevoeders B.V. ingesteld in het kader van de GMP-regeling diervoedersector. Nog diezelfde dag is de GMP erkenning van het bedrijf (MH, TV, GH en HACCP) geschorst, toen bleek dat de toeleverancier van het broodmeel geen GMP-waardige kwaliteitsborging op het product toepaste. Uit de auditgegevens in het voorafgaande jaar 2002 bleek dat het Duitse bedrijf op dat moment geen toeleverancier van de firma Velthof Veevoeders B.V. was. Er is ook onderzoek verricht bij Cebeco Veevoeders B.V. Deze was immers de tussenhandelaar van de grondstoffen voor de 3 mengvoederbedrijven (4 locaties).

Uit het onderzoek bij Cebeco Veevoeders B.V. kon worden opgemaakt dat deze firma zich op van zijn zorgplicht gekweten had door zich er van te vergewissen dat leveringen van producten door Velthof Export B.V. feitelijk onder het GMP-regime van Velthof Veevoeders B.V. plaatsvonden, hoewel de facturering via Velthof Export B.V. plaatsvond. Daarmee is niet in formele maar wel in materiële zin aan de GMP-voorwaarden voldaan, hetgeen heeft geresulteerd in een waarschuwing aan het betrokken bedrijf.

Voorts heeft PDV op 19 februari 2003 de reeds in 2000 opgestelde GMP en QC beheersmaatregelen m.b.t. te drogen producten en droginginstallaties opnieuw in drie talen op de website gepubliceerd.

3.4 Melding SPOOR 2

Op 12 februari 2003 bleek dat ook in december 2002 nog een aantal partijen brood- en beschuitmeel, afkomstig van Trockenwerk Thüringen GmbH in Duitsland, via Velthof Veevoeders B.V. in Nederland waren afgezet (SPOOR 2). Uiteindelijk kwam vast te staan dat het ging om totaal ca. 125 ton extra op de eerder geconstateerde hoeveelheid (totaal 225 ton).

Deze partijen waren via Cebeco Veevoeders B.V. naar de reeds eerder genoemde mengvoederfabrikanten geleverd.

Door het Ministerie van LNV zijn daarna maatregelen getroffen, waardoor de afvoer van dieren en dierlijke producten van de getroffen bedrijven niet meer mogelijk was. Het Productschap Diervoeder heeft op hetzelfde moment de voeders op de mengvoederbedrijven en de veehouderijbedrijven geblokkeerd.

Hierdoor werden op 14 februari 2003 nog eens 95 veehouderijbedrijven geblokkeerd, waardoor totaal 237 bedrijven betrokken waren. Het ging om bedrijven met varkens, vleeskuikens, nertsen, eenden en rundvee. Er waren geen melkveebedrijven bij betrokken.

3.5 Vrijgave bedrijven

Vanaf 14 februari 2003 zijn de geblokkeerde veehouderijbedrijven, op basis van analyseresultaten in bij de mengvoederbedrijven aanwezige monsters het brood- en beschuitmeel en de gebruikte receptuur, deels vrijgegeven (8 ng/ TEQ/kg). Het betreft in eerste instantie de nertsen-, de eenden- en de pluimveebedrijven die voer via het mengvoederbedrijf coöperatie de Valk te Lunteren hebben gekregen.

In de dioxinestaf van het Ministerie van Landbouw Natuurbeheer en Visserij wordt gemeld dat de mengvoederbedrijven niet de benodigde monsters op hun bedrijf hebben achtergehouden. De Keuringsdienst Diervoedersector (KDD) start daarop een onderzoek. Op 18 februari 2003 blijkt dat de mengvoederbedrijven wel degelijk monsters van diervoeders hebben genomen.

Op 18 februari 2003 zijn de geblokkeerde rundvee- en kalverbedrijven die voer via het mengvoederbedrijf (Olde Elberink) hebben ontvangen, op grond van analysebevindingen vrijgegeven.

Dit laatste geldt ook voor een aantal de bedrijven die via het mengvoederbedrijf Arkervaart (Nijkerk en Markelo) het mengvoer hebben ontvangen. De analyse resultaten van het broodmeel varieerden van 2 tot 8,1 ng TEQ/kg

Op 18 februari 2003 werd duidelijk dat op basis van het dioxinegehalte van het brood-, beschuitmeel en/of de gebruikte receptuur geen extra bedrijven konden worden vrijgegeven. De analyseresultaten van het brood/beschuitmeel varieerden van 5,8 tot 11,5 ng TEQ/kg. Slechts op basis van proefslachtingen kon duidelijk worden of het dioxine gehalte in de dieren verhoogd was of niet. Er werd besloten om een aantal bedrijven (dieren) te bemonsteren die representatief zijn voor een hele groep van bedrijven. Op grond hiervan kon, wanneer het dioxinegehalte bij de dieren van het onderzochte representatieve bedrijf de maximale norm niet overschreed, een heel cluster bedrijven worden vrijgegeven. Er zijn geen mengvoedermonsters onderzocht. Immers op basis van de inmengingspercentages kon in deze gevallen al worden aangenomen dat de dioxine gehalten boven de maximaal toegestane norm zou komen.

Tussen 24 februari en 6 maart 2003 werden op deze manier een groot gedeelte van de bedrijven vrijgegeven. Uiteindelijk zijn eind maart 2003 de laatste bedrijven (met zeugen en biggen) vrijgegeven.

3.6 Juridische procedure tegen opschorting GMP-certificaat

Velthof Veevoerders B.V. heeft (samen met Velthof Export B.V.) bij het College van Beroep voor het bedrijfsleven een verzoek ingediend om een voorlopige voorziening vanwege de schorsing van de GMP-erkenning door het productschap. Op 7 maart 2003 vond de zitting plaats en op 14 maart 2003 heeft de voorzieningenrechter uitspraak gedaan (procedurenr. AWB 03/225 VV).

In de uitspraak heeft de voorzieningenrechter het verzoek van de verzoekster niet toegewezen met betrekking tot de schorsing van de GMP-erkenning voor handel in voedermiddelen (grondstoffen). De voorzieningenrechter is voorlopig van oordeel dat gelet op het feit

dat voedermiddelen afgenomen zijn van een Duitse leverancier die niet aan de QC- standaard voldoet, het productschap terecht zich op het standpunt stelt dat niet voldaan wordt aan (in ieder geval) het bepaalde in bijlage V, par. 4.6.1 van de GMP-regeling dier- voedersector. Dat een ISO-certificatie van de leverancier niet toereikend is voor GMP, blijkt volgens de voorzieningenrechter uit het Protocol GMP-gelijkwaardigheid leveranciers van diervoedergrondstoffen en toevoegingmiddelen. Hieruit blijkt dat de GMP- voorwaarden beduidend strenger zijn dan de voorwaarden voor ISO – certificering. Naar het oordeel van de voorzieningenrechter mag van een professionele marktdeelnemer worden verwacht met dit verschil bekend te zijn.

De voorzieningenrechter ziet geen grond voor het oordeel van het bedrijf dat PDV eerst een hersteltermijn had moeten gunnen alvorens tot schorsing over te gaan. De verordening verplicht het productschap daartoe niet. Mede in aanmerking genomen dat het borgen van de kwaliteit van (buitenlandse) leveranciers een wezenlijk onderdeel is van de GMP - voorschriften, is de opschorting naar het oordeel van de voorzieningenrechter hier evenmin in strijd met het zorgvuldigheidsbeginsel en/of het evenredigheidsbeginsel.

Met betrekking tot de schorsing van de GMP-erkenning voor handel in mengvoeders, voor HACCP en voor transport is de voorzieningenrechter van oordeel dat de verordening niet met zoveel woorden bepaalt dat opschorting van een bepaalde GMP-erkenning ook alle andere GMP-erkenningen treft. De betreffende bepaling zou alleen zien op de aanvraag en verlening van een erkenning, waarbij voor alle activiteiten voldaan moet worden aan de GMP-voorwaarden. Gelet hierop en het feit dat evenmin is gebleken dat het bedrijf enig op deze erkenningen betrekking hebbend voorschrift heeft overtreden, heeft de voorzieningenrechter de beslissing tot schorsing van betreffende GMP-erkenningen is opgeschort tot zes weken na de dag dat het productschap de beslissing op bezwaar heeft bekendgemaakt.

3.7 Onderzoek Duitse overheid en RASFF melding

De eerste melding van de Duitse overheid kwam binnen op 10 februari 2003 via het Rapid Alert System Feed & Food van de Europese Unie. Begin december 2002 is bij routine een monster genomen bij Trockenwerke Thüringen. De analyse kwam op 15 januari 2003 beschikbaar; er was 13 ng/kg gevonden.

Volgens de betrokken droger zou het gaan om totaal 20 ton verontreinigd materiaal, afgeleverd aan een varkensbedrijf in Hermsted (Thüringen). Daarin werd bij onderzoek door proefslachtingen 2,1 en 2,6 pg WHO-TEQ/kg vet aangetoond (norm 1 pg/kg vet).

Uit onderzoek van de bewaar monsters door de Duitse autoriteiten is uiteindelijk op 7 februari 2003 vastgesteld dat de gehele periode van 20 november tot 23 december 2002 de dioxinegehalten in geleverde producten te hoog waren.

Op 10 februari 2003 meldde de Duitse overheid dat er totaal vier zendingen besmette partijen broodmeel van ca. 25 ton in de periode eind december 2002 tot eind januari 2003 naar Nederland waren geleverd. Pas in een later stadium (12 februari 2003) bleek dat er ook voor die periode een aantal verontreinigde partijen (totaal 125 ton) brood- en beschuitmeel waren geleverd.

4 Kwaliteitsborgingsystematiek

4.1 Analyse

Bij het broodmeel incident zijn verschillende GMP - gecertificeerde bedrijven betrokken. De vraag is waarom de GMP - kwaliteitsborging niet toereikend is geweest om te voorkomen dat dit verontreinigde product in de voedingsmiddelenketen (diervoeding) kon terechtkomen.

Er zijn juridische beperkingen om de gegevens van de betrokken onderneming openbaar te maken. Ten eerste is het productschap ingevolge de Wet op de bedrijfsorganisatie gehouden om bedrijfsspecifieke gegevens vertrouwelijk te behandelen. Ten tweede is een juridische procedures tegen het productschap aangespannen.

De volgende **constateringen** kunnen worden gedaan:

- a. Er is door een bedrijf aan het begin van de diervoederketen een grondstof gekocht van een bedrijf dat geen GMP-waardige kwaliteitsborging van het product toepaste.
- b. De 4 diervoederbedrijven hebben de grondstof van het onder a. bedoelde (toen nog GMP waardige) bedrijf gekocht.
- c. De melding van de verontreiniging door de Duitse overheid én de betrokken ondernemer naar zijn afnemers is bijzonder laat geweest. Reeds medio januari 2003, toen het zeer hoge gehalte in broodmeel werd aangetoond, hadden de afnemers van broodmeel geïnformeerd moeten kunnen worden.
- d. PDV heeft in het kader van risicomanagement onmiddellijk bij de onderneming die van een niet GMP-waardig bedrijf heeft gekocht, de GMP-erkenningen geschorst. De rechter (College van Beroep voor het Bedrijfsleven) heeft in een kort geding procedure deze onmiddellijke schorsing gebillijkt, met dien verstande dat deze alleen van toepassing is voor de grondstofhandelsactiviteit. De schorsing die gold voor de transport- en mengvoederhandelsactiviteit is niet gehonoreerd.
- e. PDV heeft in het kader van de risicocommunicatie de essentiële elementen in het kader van GMP omtrent droginginstallaties gecommuniceerd.
- f. Dankzij de aanwezigheid van een aantal monsters van de besmette grondstof, genomen bij ontvangst op het mengvoederbedrijf, kon vrij snel met een beperkt aantal analyses en de inmengingpercentages in het mengvoeder vastgesteld worden welke veehouderijbedrijf uit voorzorg geblokkeerd moesten worden, dan wel konden veel geblokkeerde bedrijven vrij snel worden vrijgegeven. Indien alleen de mengvoedermonsters aanwezig geweest zouden zijn, had het langer geduurd voordat analyses bekend waren voor vrijgave van geblokkeerde bedrijven.
- g. Een knelpunt was dat niet van alle veehouders de UBN nummers bij de voerleverancier aanwezig was. Een probleem is dat deze nummers niet openbaar zijn en niet alle veehouders die aan hun leveranciers wil meedelen.

- h. Gelet op het feit dat er de nodige drooginstallaties als in het onderhavige geval in het buitenland aanwezig zijn, is het van belang dat GMP-erkende bedrijven niet 'blind' kopen van bedrijven, maar ten allen tijden zich vergewissen van de borging van het droogproces.

Tot slot is het van belang zich steeds te realiseren dat er grenzen zijn aan de mogelijkheden van een kwaliteitsborgingsysteem. Met GMP+ en HACCP kan niet elk probleem worden voorkomen.

4.2 Conclusies

Op grond van de vorenvermelde analyse is het volgende te concluderen:

- a. Het incident is niet primair veroorzaakt door gebreken in het huidige systeem of de normstelling, maar door de wijze waarop hieraan invulling wordt gegeven door een deelnemend GMP+ erkende bedrijf.
- b. De in 1999 gekozen speerpunten ter versterking van de kwaliteitsborging (GMP - plus) in de diervoedersector – door toepassing van het HACCP principe én aantoonbare borging van de grondstoffenketen – zijn juist door dit geval des te meer van toepassing.
- c. Er is bij een ondernemer een discrepantie tussen enerzijds het belang dat wordt gehecht aan kwaliteitsborging en de naleving van de GMP - reguleringen en anderzijds de kwaliteitseisen die de markt aan de dierlijke producten stelt. Hierdoor was het mogelijk dat een grondstof, waarvan de risico's niet goed werden ingeschat, van een niet GMP-waardig bedrijf in het gesloten ketensysteem kon binnenkomen. Het is uitermate betreurenswaardig dat dit nog voorkomt, zelfs na de lessen die uit de MPA affaire in 2002 getrokken zijn.
- d. Herhaling van dit soort incidenten kan de diervoedersector zich beslist niet meer veroorloven, gezien de zeer grote risico's die hieraan verbonden zijn voor de afzet van de dierlijke producten. Gezien deze risico's zijn de vervolgacties, die genomen worden op basis van de MPA affaire, een goede zaak.
- e. Het blijft van belang te onderstrepen, dat elke ondernemer in de diervoederketen de vereiste kwaliteitsborging consequent in de dagelijkse praktijk toepast. Dit vraagt niet alleen om professionaliteit, maar ook integriteit van ondernemers.
- f. Kernpunt van deze benadering is dat diervoederbedrijven uitsluitend moeten werken met gekende grondstoffen, waarvan op basis van een risicobeoordeling van het productieproces en de herkomst de risico's onderkend zijn én aantoonbaar worden beheerst. Dat vraagt voor elke schakel in de keten om inzicht in en zekerheid omtrent de kwaliteitsborging van de toeleverancier(s).
- g. Doordat er nog grondstof monsters beschikbaar waren bij de bedrijven, konden op basis van de analyse resultaten en de inmengingspercentages al in een groot aantal geblokkeerde bedrijven in een vroegtijdig stadium worden vrijgegeven. Het is dan ook raadzaam om in de GMP standaard de verplichting voor monsternamen voor producenten en ontvangers van diervoedergrondstoffen op te nemen. Momenteel geldt dit alleen voor kritische grondstoffen.
- h. Het is dringend gewenst dat de regelgeving (van LNV) het mogelijk maakt dat de voerleveranciers kunnen beschikken over de UBN van de veehouderijbedrijven om die te koppelen aan hun klantnummers. Dan kan de daadkracht van te nemen maatregelen nog verder toenemen.

- i. De Duitse overheden hebben in een zeer laat stadium melding gemaakt van de dioxine verontreiniging in het brood/beschuitmeel. Hierdoor was er al veel mengvoeder afgeleverd en vervoerd op de veehouderijbedrijven.

Door vervolgens grote mate van transparantie te betrachten, leidt dit evenwel tot onevenredige negatieve media-aandacht en imagoschade voor de Nederlandse diervoeder- en dierlijke productiesector. Het is noodzakelijk dat de overheid en de Nederlandse diervoedersector, in voorkomende gevallen, de feiten op een duidelijke wijze naar buiten brengen, waardoor exact duidelijk wordt, waar de onvolkomenheden zich hebben voorgedaan en een ander niet z'n weerslag heeft op de hele diervoedersector. Daarnaast is een beroep op de media op zijn plaats om proportionaliteit in berichtgeving in acht te nemen.

4.3 Verbetermaatregelen

Het onderhavige incident bevestigt het belang van het doorvoeren van de verbetermaatregelen omtrent de GMP-regeling, zoals die reeds in het kader van de MPA affaire zijn getroffen dan wel worden uitgewerkt en geïmplementeerd.

Samenvattend kwamen de voorgenomen verbeteringen op het volgende neer:

- a. Benadrukken van de individuele verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid van ondernemers voor de kwaliteitsborging van de producten door hun bedrijf, en vrijwaring van (generieke) maatregelen van bedrijven die niet in een affaire betrokken zijn.
- b. Verbetering van de effectiviteit van de kwaliteitsborging door versterking van inhoudelijke eisen, waar dat noodzakelijk is.
- c. Versterken van de preventieve en repressieve controle en toezicht.
- d. Versterken van het sanctiebeleid.

In aanvulling hierop kan overwogen worden:

- a. in de GMP-regeling de verplichting voor producenten en ontvangers op te nemen om monsters van geleverde dan wel ontvangen partijen te nemen, om de (voorzorg)maatregelen in de vervolgschakels (blokkeren van bedrijven) zo beperkt mogelijk te houden;
- b. dat LNV op de kortst mogelijke termijn het wettelijk mogelijk maakt dat voerleveranciers de beschikking krijgen over actuele UBN's om ook de slagkracht voor het nemen van voorzorgmaatregelen te vergroten.

5 Overleg Ministerie, productschappen en bedrijfsleven

Gedurende de Broodmeel affaire heeft het PDV vanaf 11 februari 2003 deel uit gemaakt van de dioxinestaf, die LNV en AID hadden ingericht. Vanuit de Crisisstaf zijn de betrokken bedrijven (diervoederbedrijven en veehouderijbedrijven) ingelicht over de genomen maatregelen, de blokkade en vrijgave van bedrijven. In de hierna vermelde opsomming is de focus vooral gericht op de betrokkenheid van PDV bij de dioxinestaf.

Chronologisch overzicht van de gebeurtenissen in verband met een melding van met dioxine verontreinigd broodmeel, 10 februari 2003.

Hieronder staan in chronologische volgorde de acties en ontwikkelingen die verband houden met de melding dat er met dioxine verontreinigd broodmeel is geleverd aan 3 mengvoederbedrijven en 1 Vleeskalverbedrijf. Deze factsheet is gericht op de Nederlandse situatie.

Deze sheet is gebaseerd op verzamelde documenten en gegevens.

Datum	Document	Ontwikkeling/actie
7 februari	RVV	De RVV licht een van de betrokken bedrijven in over leveringen (vanuit Duitsland) van met dioxine verontreinigde broodmeel.
10 februari 2003	Melding Nederlandse autoriteiten	Het Duitse bedrijf heeft met dioxine verontreinigd Broodmeel geleverd aan 3 Nederlandse mengvoederbedrijven en 1 veehouder (meststieren en rosé kalveren). Het Duitse bedrijf droogde het broodmeel via directe droging, waarbij de rookgassen in contact kunnen komen met het broodmeel. Er is ongeveer 100 ton verontreinigd broodmeel geleverd aan de Nederlandse bedrijven.
10 februari 2003	AID traceringsonderzoek	Op 10 februari 2003 heeft de AID de 4 Nederlandse bedrijven bezocht en monsters van de mogelijk besmette voeders genomen.
10 februari 2003	PDV	De mogelijk besmette partijen worden geblokkeerd. Dit geldt voor de verontreinigde broodmeel alsook voor de voeders die het broodmeel bevatten.

Datum	Document	Ontwikkeling/actie
10 februari 2003	Overleg met LNV	<p>De volgende afspraken worden gemaakt.</p> <p>PDV legt een TBH op m.b.t. broodmeel en de voeders. PDV vraagt de afnemers- lijsten op, de voersoort en het inmengingspercentage.</p> <p>De dieren op de bedrijven die het verontreinigd voer hebben gehad worden geblokkeerd (AID, RVV)</p> <p>De afnemerslijsten (+ UBN nummers) worden via PVE en COV bekend gemaakt aan de slachterijen zodat deze de vleesproducten kunnen blokkeren.</p>
10 februari 2003	PDV	Bij de 3 mengvoederbedrijven en het veehouderijbedrijf die broodmeel hebben ontvangen en/of verwerkt krijgen een TBH opgelegd. Tevens worden de afnemerslijsten opgevraagd.
10 februari 2003	Communicatie	CKD wordt op de hoogte gesteld.
11 februari 2003	KDD	De KDD stelt een onderzoek in bij de ontvanger van het Duitse broodmeel.
11 februari 2003	PDV	De erkenning van het Nederlandse bedrijf welke het broodmeel heeft geleverd wordt opgeschorst.
11 februari 2003	PDV,LNV	PDV en LNV proberen er achter te komen bij de Duitse Overheid of er echt niet nog meer (via bv. Duitse handelaren) in Nederland is terechtgekomen
11 februari 2003	PDV	De afnemerslijsten stromen binnen
11 februari 2003	Communicatie	De CKD wordt op de hoogte gesteld.
11 februari 2003	PDV	De eerste voorlopige lijst van veehouderijbedrijven die geblokkeerd gaan worden, wordt aan de slachterijen gezonden, om verdere verspreiding van mogelijk met dioxine besmette producten te voorkomen.

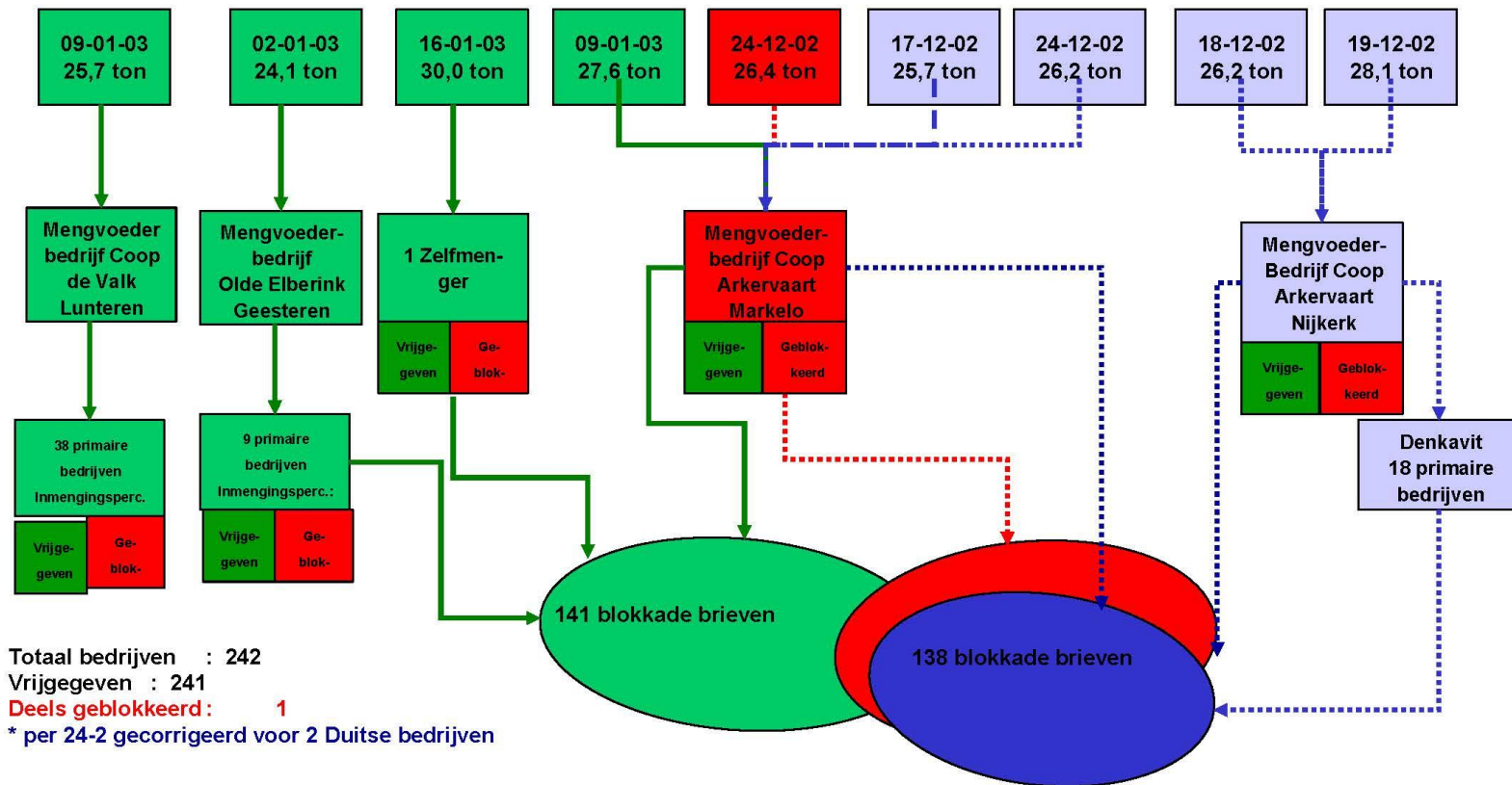
Datum	Document	Ontwikkeling/actie
12 februari 2003	PDV, LNV	<p>De afnemers lijsten van PDV en AID worden vergeleken. Er blijken ongeveer 140 veehouderijbedrijven te zijn die geblokkeerd worden voor wat betreft de afvoer van dieren en voor wat betreft het verontreinigde voer.</p> <p>Uit mededelingen van het geschorste Nederlandse bedrijf en de resultaten van het AID en KDD onderzoek wordt duidelijk dat er in December 2002 ook een aantal zendingen broodmeel en beschuitmeel naar Nederland zijn getransporteerd, afkomstig van hetzelfde Duitse bedrijf.</p>
13 februari 2003	PDV, LNV, AID, VWA, RVV	<p>Het vrijgave protocol wordt opgesteld en besproken. Op basis van de dioxine uitslagen van de verontreinigde voedermiddelen, in samenhang met het inmengingspercentage van het voedermiddel in het mengvoeder, kan bepaald worden of het mengvoeder wel of niet de max. norm overschrijdt. Het vrijgave protocol wordt vrijdag in de crisisstaf besproken.</p>
14 februari 2003	LVN, PDV	<p>De Duitse overheid geeft aan dat de december leveringen van het Duitse bedrijf mogelijk ook verontreinigd zijn met dioxine. Dit brood-, beschuitmeel is geleverd aan 2 Nederlandse mengvoederbedrijven.</p> <p>Het meel is verwerkt in mengvoer. Bij de achterliggende veehouderijbedrijven wordt de afvoer van dieren geblokkeerd en wordt een TBH opgelegd m.b.t. het nog aanwezige voer.</p>
14 februari 2003	LVN, RVV	<p>De eerste uitslagen komen binnen. In het broodmeel geleverd aan het veehouderij bedrijf blijkt 2,2 ng/kg dioxine aanwezig te zijn. De norm is 0,75 ng/kg. In 1 van de broodmeelmonsters blijkt 8 ng/kg aanwezig te zijn. Op basis van inmengingspercentages kan worden berekend of er al bedrijven vrijgegeven kunnen worden.</p> <p>In de crisisstaf wordt gemeld dat de mengvoederbedrijven niet alle monsters voorradig hadden. Vanuit PDV wordt een onderzoek gestart in hoeverre deze mededeling correct is.</p>
15 februari 2003	LVN, LTO, PDV	<p>In Deventer wordt een informatiebijeenkomst gehouden voor de getroffen veehouders. Er wordt uitleg gegeven over de oorsprong van de verontreiniging, de acties die LNV, VWA, AID, RVV en PDV hebben ondernomen. Er wordt veel aandacht besteed aan het vrijgave protocol. Er wordt duidelijk gemaakt dat het voer (broodmeel, mengvoeder) welke ter beschikking moet worden gehouden geblokkeerd blijft.</p> <p>Er worden een aantal vleeskuikenbedrijven vrijgegeven.</p>

Datum	Document	Ontwikkeling/actie
17 februari 2003	LNV, AID, PDV	<p>Er worden een aantal eendenbedrijven vrijgegeven. Er wordt juridisch advies ingewonnen over de vraag hoe om te gaan met het geblokkeerde mengvoeder, waar weliswaar een grondstof met een te hoog gehalte aan dioxine is verwerkt, maar waar het gehalte aan dioxine ver onder de norm blijft.</p> <p>Uit het onderzoek van de KDD op 2 van de 3 mengvoederbedrijven blijkt dat er wel degelijk monsters beschikbaar waren van de gecontamineerde mengvoerders. De GMP regeling schrijft voor dat van alle geproduceerde mengvoerders monster moeten worden bewaard. Voor grondstoffen geldt dat een verificatie van de grondstoffen moet plaatsvinden (op basis van de inkoop specificaties en de risico-analyse).</p>

Datum	Document	Ontwikkeling/actie
18 februari 2003	LNV	<p>Op basis van de onderzoeksresultaten worden een aantal veehouderij-bedrijven vrijgegeven.</p> <p>De uitslagen van de broodmelen van de verontreinigde 100 ton (1ste spoor) geven aan dat er sprake is van een verontreiniging met dioxine van 2 tot 8,1 ng TEQ/kg.</p> <p>De analyse resultaten van de brood/beschuitmelen vanuit het 2 de spoor (125 ton, decemberleveringen) variëren van 5,8 tot 11,5 ng TEQ/kg.</p> <p>Op basis van inmengingspercentages kan berekend worden of het mengvoeder onder of boven de max. norm voor mengvoeder zit. Als dit onder de norm zit worden de veehouderijbedrijven voor wat betreft de afvoer van hun dieren vrijgegeven. Het mengvoer blijft geblokkeerd.</p> <p>Op basis van bovenstaande zijn tot 18 februari een 40 tal bedrijven vrijgegeven (zowel uit spoor 1 als uit spoor 2).</p> <p>Op basis van de analyse resultaten van een proefslachting bij kalveren (die veel van het verontreinigde voer en voer met een hoog inmengingspercentage hadden gegeten) worden 9 bedrijven vrijgegeven voor de afvoer van de dieren. Het mengvoer blijft geblokkeerd.</p> <p>In totaal zullen nog circa 200 bedrijven geblokkeerd blijven voor de afvoer van hun dieren (vnl. varkensbedrijven), omdat het brood/beschuitmeel in een dusdanig hoog percentage is ingemengd dat de mengvoerders die deze dieren hebben gegeten boven de max. norm uitkomen.</p> <p>Uit deze 200 bedrijven worden op 19 februari 2003 die bedrijven geselecteerd die het langst en het meest besmette voer hebben gegeten. Hiervan wordt op donderdag 20 februari 2003 een proefslachting gedaan en worden de analyse uitslagen op maandag 24 februari 2003 verwacht.</p> <p>Wanneer de uitslagen negatief zijn (of onder de max. norm voor varkensvlees blijven) kunnen de bedrijven die tot een dergelijk groep behoren worden vrijgegeven.</p> <p>De bedrijven waarvan de biggen gecontamineerd voer hebben gegeten kunnen blijven liggen. Op basis van een risico beoordeling (uitgevoerd door RIKILT en RIVM) kan worden opgemaakt dat deze dieren op termijn geen verhoogde gehalten aan dioxinen meer zullen bevatten.</p>

Datum	Document	Ontwikkeling/actie
19 februari 2003	PDV	Het Productschap Diervoeder stelt de Beleidsregel voor de afvoer van het geblokkeerde en gerecalde voer op. De beleidsregel wordt ter beoordeling en voor afstemming naar het Ministerie van LNV gestuurd.
24 februari tot 6 maart 2003	LNV, AID	Op basis van de uitslagen van de proefslachtingen worden regelmatig geblokkeerde bedrijven vrijgegeven.
6 maart 2003	LNV, AID	Er blijven nog 8 bedrijven (met zeugen en biggen) geblokkeerd. Op een later tijdstip zullen bij deze bedrijven vetmonsters worden verzameld en geanalyseerd op het voorkomen van Dioxine.
11 maart 2003	PDV,LNV	Het Ministerie van LNV kan nog steeds geen advies met betrekking tot de opgestelde beleidsregel voor de afvoer van het geblokkeerde en gerecalde mengvoer verstekken.
13 maart 2003	LNV	Het Ministerie van LNV geeft aan dat i.v.m. de karakteristieken van dioxine (geen afbraak mogelijk) en het beleid dat geen bewuste belasting van het milieu mag plaatsvinden er maar een mogelijkheid voor de afvoer van de verontreinigde producten overblijft, zijnde verbranden.
24 maart 2003	PDV	De broodmeel evaluatie wordt naar de CKD gezonden.

Bijlage 1 Voedersporen (stand 21 maart 2003)

GMP+ International

Braillelaan 9

2289 CL Rijswijk

The Netherlands

t. +31 (0)70 – 307 41 20 (Office)

+31 (0)70 – 307 41 44 (Help Desk)

e. info@gmpplus.orgDisclaimer:

Deze publicatie is vastgesteld om belangstellenden te informeren over GMP+ normen. De publicatie wordt regelmatig geactualiseerd. GMP+ International B.V. is niet aansprakelijk voor eventuele onvolkomenheden in deze publicatie.

© GMP+ International B.V.

Alle rechten voorbehouden. De informatie uit deze publicatie mag worden geraadpleegd op het scherm, gedownload en geprint, mits dit gebeurt voor eigen, niet-commercieel gebruik. Voor ieder ander gewenst gebruik dient vooraf schriftelijke toestemming van GMP+ International B.V. te worden verkregen.